

Waar sta jij in de samenleving? Kijk je toe of lever je een bijdrage aan een zorgzame en rechtvaardige samenleving. Dat is kort gezegd de kern van het diaconale project 'De zeven werken van barmhartigheid'. De wijkgemeenten van de PGA sluiten hun project af met een aantrekkelijk programma op zaterdag 5 juni in de St.-Joriskerk. Eén van de werken van barmhartigheid is het bezoeken van gevangenen. Daarover een gesprek met een vrijwilliger en een justitiepredikant.

Gevangenen bezoeken

Amersfoort heeft twee kerken met stip

door: Joke Koolhof

Tom Segaar: 'Ik besef in dit werk hoe ik heb geboft'

Tom Segaar is lid van de Bergkerk en actief in het justitiepastoraat. Hij is lid van de landelijke werkgroep die het werk van de 50 gevangenispredikanten van de Protestantse Kerk in Nederland ondersteunt. De predikanten zijn gezonden door de kerk en in dienst van Justitie. Hun belangrijkste taken zijn kerkdiensten leiden, individuele gesprekken en groeps gesprekken voeren. Een groot goed is dat zij ambtsgeheim hebben en gedetineerden dus weten dat hun verhaal bij hen veilig is. De leden van de werkgroep bezoeken jaarlijks de predikanten en zijn af en toe aanwezig bij kerkdiensten en gespreksgroepen.

Toegewijde werkers

Tom: 'Er is nergens zoveel kerk als in de gevangenis. 40% van de gedetineerden bezoekt op basis van vrijwilligheid de kerkdiensten. In de gespreksgroepen komen allerlei onderwerpen aan de orde, zoals straf, vergeving, verdraagzaamheid, persoonlijke ontwikkeling, twee op een cel. Ik bezoek de Bijlmerbajes, de gevangnissen in Dordrecht, Nieuwegein, Scheveningen en een TBS-kliniek in Utrecht.'

Waar komt die bewogenheid voor gedetineerden vandaan? Vaak wordt toch gezegd: eigen schuld dikke bult. En waarom zou iemand die een bejaarde vrouw heeft beroofd om aan geld voor drugs te komen recht hebben op enig erbarmen? Tom: 'Mijn drijfveer is betrokken te zijn bij mensen die achtergesteld zijn en buitengesloten worden. In mijn professionele werk waren dat de armen in ontwikkelingslanden. Na mijn pensioen kwam ik in een voor mij geheel nieuw gebied terecht: het justitiepastoraat. Daar gaat het om mensen die door allerlei oorzaken in de fout zijn gegaan. In dit werk word ik geconfronteerd met het volkomen andere en besef ik hoe ik heb geboft, hoe het ook anders had kunnen lopen. Wie je bent, waar je bent geboren, wat voor kansen je hebt gehad.

Het ontroert me als ik zie hoe toegewijd de predikanten hun moeilijke werk doen. Je moet ongelooflijk flexibel zijn, de juiste toon en taal vinden, het luistert heel nauw. Zij zijn onderdeel van de gevangenisorganisatie maar in een bijzondere

positie als – zoals gedetineerden vaak zeggen – 'man/vrouw van God'. Het gaat in het justitiepastoraat over de essentiële, de diepste vragen van het leven. En over een zoeken naar antwoorden.'

Kerken met Stip

Uit de werkgroep justitiepastoraat is een aparte organisatie ontstaan: Kerken met Stip. Als er zoveel kerk in de gevangenis is, wat gebeurt er dan als de gevangene vrijkomt? Waar kan hij of zij terecht voor een geestelijk thuis? In voorbije tijden werd er bij een boerderij een stip op het hek gezet door landlopers als zij daar gastvrij waren ontvangen met brood of bed. Tom is 'gangmaker' voor Kerken met Stip en heeft in Amersfoort op advies van de straatpastor contact gelegd met de Franciscus Xaveriusparochie en de St.-Joriskerk.

Het gaat bij Kerken met Stip om kerken die wat betreft laagdrempeligheid, warmte, taal, muziek geschikt zijn voor deze doelgroep. En bovendien om kerken die niet alleen op zondag open zijn, maar ook door de week diaconaal werk verrichten

Bloemengroet

30 kerken in de regio, waaronder een aantal PGA-wijkgemeenten, doen mee met de bloemengroet voor de bewoners van het Detentiecentrum. De bloemen worden bij de poort afgegeven, want buitenstaanders mogen het terrein niet betreden. De dominee/pastor neemt de bloemen zondagmorgen mee naar de kerkdienst, waar ze na de dienst door de mensen meegenomen mogen worden naar hun cel. Harma: 'Het antwoord op deze bloemengroet is de maandelijkse gebedsintentie die naar alle deelnemende kerken wordt verzonden. Daarin staat het leven van één persoon binnen de muren centraal. Op deze manier maken leden van de kerken kennis met hun 'medemens'. Op uitnodiging vertel ik graag over mijn werk in een kerkdienst of op een gemeenteavond.' h.zuidersma@planet.nl

(maaltijden, luisterend oor, zorg voor dak- en thuislozen e.d.). Tom: 'Toen ik een kerkdienst in de Joriskerk bijwoonde viel me op dat er allerlei soorten mensen komen; ook veel jongeren en enkele mensen van niet-Nederlandse afkomst. De predikant kwam warm over, preekte op een eenvoudige, toegankelijke manier. Nadat met beide kerken uitvoerig van gedachten is gewisseld, hebben zij de intentie uitgesproken Kerk met Stip te willen worden. Er wordt nu een profiel van de kerken gemaakt met hun belangrijkste kenmerken en de namen van contactpersonen. Als iemand vrijkomt uit de gevangenis en contact wil met een Kerk met Stip wordt hij of zij daarbij geholpen door het justitiepastoraat en/of nazorginstanties. Het is van belang dat dit contact al voor de vrijlating tot stand komt.'

Verbeeld leven

Harma Zuidersma is predikant in Detentiecentrum Zeist waar ongeveer 500 uitgeprocedeerde asielzoekers en mensen die illegaal in Nederland verbleven gevangen zitten in afwachting van uitzetting naar het land van herkomst. De drie hoofdtaken die zij heeft binnen de muren zijn: voorgaan in kerkdiensten, begeleiden van gespreksgroepen en voeren van individuele gesprekken. De situatie waarin de 'gedetineerden' zich bevinden is erg onzeker. Ze hopen vaak tegen beter weten in toch nog op toestemming om in Nederland te mogen blijven. In tegenstelling tot de 'normale' gevangene hebben ze meestal geen strafblad. Met twee personen zitten ze in een cel van twee bij acht meter. De cel is gesloten tussen 17.00 en 8.00 uur. Naast het uur luchten mogen ze gebruik maken van de recreatiezaal. Het kan een hele tijd duren voordat iemand kan worden uitgezet. Een groot percentage kan niet worden uitgezet, omdat het land van herkomst hen niet wil erkennen als voormalig inwoner. Het Europees Hof was een paar jaar geleden kritisch over het door Nederland gevoerde vreemdelingenbeleid. De opvang moest humaner. Sinds die tijd is er meer ruimte voor activiteiten binnen het centrum waaronder sport.

Harma ontwikkelt momenteel een speciale vorm van pastoraat waarbij de mensen de mogelijkheid wordt geboden om zich naast een gesprek ook beeldend uit te drukken. Door de taalproblematiek helpt dit hen om

het persoonlijk verhaal beter naar voren te brengen. Harma hoopt dat er binnen niet al te lange tijd binnen de kerken die meedoen aan de bloemengroet een expositie gehouden kan worden van 'verbeeld leven' van de tijdelijke bewoners van het Detentiecentrum.

'De storm op het meer', werk van de Iraanse kunstenaar Marcus Panahi, dat in de kerkzaal van Detentiecentrum Zeist hangt